

Hot och rädsla

ett pedagogiskt inspirations- och
diskussionsmaterial från Marinmuseum
i anslutning till utställningen Ytspänning

Innehåll

Om materialet..... sid 3

Övningar

Vad vågar du? ..... sid 4

Ärligt talat..... sid 5

Ingen rädder för vargen här ... . sid 6

Hur ska en modern soldat vara? ..... sid 8

Dina åsikter om rädsla ..... sid 9

Sant eller falskt om svenska militärer ..... sid 10

Vad gör du nu ..... sid 11

Övervakning och kontroll – var går gränsen?..... sid 12

Vad säger ordet? ..... sid 13

Vad är människor mest rädda för? ..... sid 15

På besök hos Dr Fear ..... sid 16

Krig och ... . sid 17

Tänk om ... . sid 18

Om 50 år ..... sid 21

Fyra hörn ..... sid 22

Vem ska få åka? ..... sid 24

Utvärdering av utställningen "Ytspänning" ..... sid 25

Om materialet

Utbildningsmål

Syftet med materialet är att väcka tankar och funderingar kring hot och rädsla snarare än att direkt behandla innehållet i utställningen *Ytspänning*.

Materialet omfattar bland annat övningar kring vad eleverna själva vågar och är rädda för, vad som är farligt på riktigt, vad soldater och försvaret sysslar och ska syssla med, hur man handlar i olika situationer, hur världen ser ut i framtiden och hur världen skulle ha sett ut om historien haft en annan gång.

Svårighetsgrad

Materialet lämpar sig bäst för elever från tolv år och uppåt.

Upplägg

Övningarna utgår inte från faktainläring och övningarna kräver inga särskilda förkunskaper, men vissa övningar lämpar sig bättre att genomföra efter att man har besökt utställningen och förstått hur mycket kalla kriget handlade om upplevelsen av hot.

Materialet innehåller sexton fristående övningar och en utvärdering av utställningen, och du kan fritt välja att arbeta med de övningar och delar av övningar som passar din grupp bäst. Det finns olika typer av övningar, men gemensamt för de flesta är att de ska locka till diskussion och resonemang. Det finns sällan svar av typen rätt/fel.

Alla övningar går att använda för högstadiееlever. För mellanstadiееlever kan du välja ut lämpliga delar av vissa övningar eller anpassa dem lite efter gruppen.

Eleverna jobbar med fördel i mindre grupper.

Före och efter besöket

Om du vill förbereda eleverna inför ett besök på utställningen kan du arbeta med någon eller några av mer lekfulla övningarna i början av häftet.

Utvärdering

Den sista sidan i materialet är en utvärdering av utställningen *Ytspänning*? Vi blir jättegglada om vi får ta del av vad eleverna tycker. Vi vill gärna också höra vad du och dina elever tyckte om det här materialet.

Vad vågar du?

För en del finns det ingen mer skrämmande än att behöva ta i en levande orm eller ... åka en helt vanlig hiss. Var går just dina gränser? Gradera efter hur möjligt det är att du skulle kunna göra den aktivitet som beskrivs till vänster. Ringa in den siffra som du tycker passar.

Aktivitet	Otänkbart		Skulle kunna göra		Har gjort
döda en geting	1	2	3	4	5
äta grodlår	1	2	3	4	5
gå fram till en polis och säga hej	1	2	3	4	5
klappa en orm	1	2	3	4	5
äta glass på en offentlig toalett	1	2	3	4	5
berätta att jag gillar någon	1	2	3	4	5
cykla utan hjälm	1	2	3	4	5
döda en (levande) hummer	1	2	3	4	5
ljuga för föräldrar om resultat på prov	1	2	3	4	5
ingripa om jag ser ett slagsmål	1	2	3	4	5
smita in på en arena utan att betala	1	2	3	4	5
äta rå fisk	1	2	3	4	5
använda falskleg	1	2	3	4	5
bada naken	1	2	3	4	5
dansa ensam på fest	1	2	3	4	5
träffa en anonym nätkontakt	1	2	3	4	5
titta på barnförbjuden film	1	2	3	4	5
klottra	1	2	3	4	5
hoppa fallskärm	1	2	3	4	5
försvara en kompis	1	2	3	4	5
döda en annan människa i krig	1	2	3	4	5
tjuvåka på buss/spårvagn/tåg/t-bana	1	2	3	4	5

1. Hamnade du mest mot ettorna eller femmorna? Ser du något mönster?

---

2. Finns det sådant som nästan alla är rädda för eller tycker är obehagligt? Varför, i så fall?

Ärligt talat

Här är 20 påståenden. Var och en i gruppen får en siffra, läser igenom påståendet gör sig beredd att säga om påståendet är sant eller falskt och varför han eller hon anser det.

1. Sverige har militärer på plats i Afghanistan för att talibanerna är det största hotet mot västvärlden.
2. Kärnvapen utgör egentligen inte någon fara, för ingen kommer någonsin att våga använda dem.
3. Ryssland vill bra gärna erövra Sverige.
4. Vi kan lika gärna gå med i Nato, för blir det krig måste USA och de andra Nato-länderna ändå hjälpa Sverige.
5. Sverige har inga spioner.
6. Råttorna och spindlarna kommer att ta över jorden om vi inte slutar att förstöra miljön.
7. Jas är ett odugligt flygplan som ingen vill köpa.
8. Om jag blev inkallad till krigstjänstgöring skulle jag omedelbart fly landet.
9. Det största hotet mot Sverige är klimatförändringarna.
10. Dagens svenska politiker har ingen erfarenhet av krig, så de skulle inte ha någon som helst aning om vad de skulle göra om vi blir angripna.
11. Sverige är ett av världens mest välorganiserade samhällen, så vi skulle bättre än andra kunna hantera en riktig farlig epidemi.
12. Efter den kalla vintern 2010 är det väl ingen som tror på någon global uppvärmning; snarare är det väl en ny istid på gång.
13. Det är medias fel att så många är så rädda för så mycket.
14. Döden, den är jag rädd för. Allt annat kan man stå ut med.
15. Jag skulle få klaustrofobi av att arbeta på en ubåt.
16. Nu när ryssarna ska bygga en gasledning genom Östersjön, kan vi vara helt säkra på att de också installerar avlyssningsutrustning.
17. Det var inte ovädret som orsakade Estonia-katastrofen, utan båten sprängdes.
18. USA har redan "ockuperat" Sverige med hjälp av film-, musik- och modeindustrin.
19. Det är bra att all elektronisk kommunikation kan avlyssnas. Den som säger något annat har inte rent mjöl i påsen.
20. Jag skulle lätt kunna döda någon som angriper min familj.

Ingen rädder för vargen här ...

I listan hittar du mängder med möjliga och omöjliga, stora och små, troliga och otroliga, nära och fjärran rädslor och hot. Läs först igenom listan och svara sedan på frågorna tillsammans med en kamrat. Skiljer sig era svar åt?

att en meteor träffar jorden	framtiden	att bli misshandlad
ny istid	att nazistiskt parti tar makten	att inte få något jobb
att gå på a-brunnar	ny influensaepidemi	fett
seriemördare	brännmaneter	dåliga betyg
utomjordingar	cancer	att internet slås ut
att bli kidnappad	dåligt väder	gifter i maten
datorvirus	att gå till tandläkaren	att gå under stegar
jordbävningar	att oljan tar slut	polisvåld
terroristdåd	att drabbas av aids	pinsamma föräldrar
mörker	genmanipulerad mat	att diktator tar makten i Sverige
att drunkna	knark	vampyrer
tunnlar	härdsmlta i kärnkraftverk	kometer
mardrömmar	att åldras	spindlar
att bli rånad	vapen	att få dåliga betyg
att flyga	att Zlatan byter medborgarskap	hissar
zombies	döden	att pojkvän/flickvän gör slut
att bli kameraövervakad	bakterier	talibaner
lågkonjunktur	vargar	ryska ubåtar
kärnvapenkrig	att bli galen	att tala inför publik
spöken	ormar	att dina föräldrar dör
smärta	att dina föräldrar ska skiljas	ensamhet
helvetet	att göra bort sig	gängvåld
monster	att inte ha vänner på Facebook	religiös fundamentalism
kommunism	åska och blix	växthuseffekten
tång runt benen när jag badar	att fisken i havet ska ta slut	svält
otrevliga grannar	skräckfilmer	blod
att lukta svett	fattigdom	att bli tjock
att bli blind	att isen i Arktis smälter	att inte ha någon mobiltelefon
gud	höjder	att gå vilse
smuts	sömnbri	galna ko-sjukan
fästingar	vulkanutbrott	jättevågor

1. Vilka fem "hot" är du mest rädd för? Motivera!

	Person 1	Person 2
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

2. Vilka fem "hot" skrämmer dig inte alls? Motivera!

	Person 1	Person 2
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

3. Vilka fem "hot" är verkligen inga riktiga hot? Motivera!

	Person 1	Person 2
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

4. Vilka fem saker som du faktiskt är rädd för saknas i listan?

	Person 1	Person 2
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Hur ska en modern soldat vara?

Har tjejer och killar olika syn på det där med militärer?

1. Dela upp gruppen i killar och tjejer.
2. Diskutera och svara på frågorna nedan i grupperna
3. Jämför sedan hur killarna och tjejerna har svarat på frågorna. Vilka var likheterna och skillnaderna? Vilka, tror du, är orsakerna till olika svar i de fall svaren från tjejerna och killarna är olika?

Tjejernas svar	Killarnas svar
a. Hur tycker du att en soldat ska vara?	
b. Vilken är försvarets huvudsakliga uppgift?	
c. Vilka fiender ska försvaret skydda oss mot?	
d. Vilket är viktigast, soldater eller moderna vapen?	
e. Ska tjejer i försvaret vara med i stridande förband?	
f. Vilka andra sätt skulle vi kunna försvara oss på förutom genom ett militärt försvar?	

Dina åsikter om rädsla

Här kommer en mängd påståenden om rädsla. Var och en i gruppen får en siffra, läser igenom påståendet, gör sig beredd att säga om han håller med om påståendet och varför han eller hon gör det.

1. Egentligen är killar minst lika rädda som tjejer.
2. Ängsliga föräldrar gör sina barn rädda.
3. De flesta svenskar vet inte vad det innebär att vara utsatt på riktigt.
4. Ju äldre man blir, desto mindre rädd blir man.
5. Det är ingen idé att vara rädd för att flyga. Man kan ju ändå inte påverka situationen.
6. Jag känner mig trygg där jag bor.
7. Det är bara dumma människor som inte är rädda ibland.
8. Jag är faktiskt aldrig rädd.
9. Om man är rädd för något brukar det hjälpa att prata med någon klok person.
10. Om människor hade lite mindre fantasi skulle de inte vara så rädda.
11. Det största hotet mot mänskligheten är människan själv.
12. Många äldre personer är rädda för att bli överfallna.
13. Jag tycker att det är bra att människor säger att de är rädda i stället för att låtsas något annat.
14. Om folk slutade läsa tidningen skulle de må mycket bättre.
15. Jag är mer rädd för människor än för djur.
16. I grund och botten är nog alla rädda för att dö.
17. Rädsla handlar mycket om att man inte vill tappa kontrollen.
18. Förr i tiden fick människor lära sig att hantera faror. Idag blir man rädd för småsaker.
19. Idag är nog många rädda för att misslyckas.
20. Det är naturligt att vara rädd.

Sant eller falskt om svenska militärer

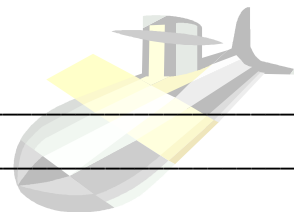
Här är först 20 påståenden om svenska militärer. Var och en i gruppen får en siffra, läser igenom påståendet, gör sig beredd att säga om påståendet är sant eller falskt och varför han eller hon anser det.

1. Om det blir krig i Sverige är det kungen som är överbefälhavare.
2. Sveriges högste militär heter Sverker.
3. En överstelöjtnant har högre rang än en major.
4. När kungen fyller år skjuter militärer salut med 21 skott.
5. Den högsta kvinnliga militären i Sverige är fänrik.
6. Om det blir krig i Sverige måste alla svenskar lämna in sina pass.
7. Svenska militärer får inte gifta sig med någon som är medborgare i ett annat land.
8. Man får inte bli militär om man suttit i fängelse.
9. Den svenska försvarsmakten är indelad i två grenar: infanteri och kavalleri.
10. Senaste gången Sverige befann sig i krig var på 1950-talet.
11. Fanjunkare kallas militärer som är ovanligt elaka.
12. Militärer har rätt att arresteras berusade ungdomar på stan.
13. I fredstid får svenska militärer inte bära vapen utanför särskilda militärområden.
14. Det svenska stridflygplanet JAS används bara av det svenska flygvapnet.
15. Det svenska försvaret kostar ungefär 3 miljarder kronor om dagen.
16. Militärer tar ofta lite blypulver i maten för att vänja sig.
17. Kung Gustav III:s son kallade sig Överste Gustafsson
18. Ubåtarna HMS Gotland, HMS Uppland, HMS Halland, HMS Södermanland och HMS Östergötland behöver inte gå upp till ytan på flera veckor.
19. Sverige är inte med i försvarsalliansen Nato
20. Man kan faktiskt äta Försvarets hudsalva.

Vad gör du nu?

---

1. Du och några kompisar har tagit ekan ut till en liten ö i Karlskrona skärgård för att tälta. Det är skymning och ni sitter och grillar på klipporna. När du tittar ut över fjärden ser du sakta först ett periskop komma upp ur vattnet och sedan en ubåt. Vad gör du nu?

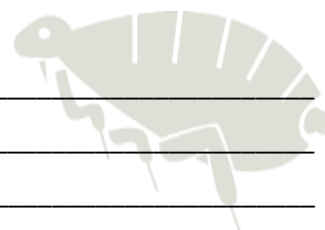

2. Det är en sen molnig kväll och du cyklar hem från bion där du sett filmen "Världsrymden anfaller". Lång borta bland molnen ser du ett ljussken bland molnen som sakta växer i styrka och kommer närmare. Vad gör du nu?

3. Du har börjat på en ny skola och fått nya kamrater. När ni är ute och hänger en kväll börjar de nya kompisarna prata om att göra ett inbrott i den lokala korvkiosken. De verkar tycka att det är självklart att du ska vara med. Var gör du nu?

4. Det har kliat i ditt hår de senaste dagarna. När du kommer till skolan på morgonen berättar din klassföreståndare att alla i klassen måste gå till apoteket och köpa lusmedel för några i klassen har fått löss i håret. Vad gör du nu?

5. Det är onsdag eftermiddag i mitten av februari och på väg hem från skolan hör du plötsligt Hesa Fredrik (en alarmsignal utomhus med hög volym) ljuda med korta signaler i 30 sekunder med 15 sekunders uppehåll. Vad gör du nu?

Övervakning och kontroll – var går gränsen?

Ibland säger man att vi lever i ett övervakningssamhälle. Det har blivit allt vanligare med säkerhetskameror på skolor, och kontrollen på flygplatser verkar bli hårdare och hårdare. En del tycker att det är tryggt med övervakningen – om man inte har något att dölja finns det inget att vara rädd för – medan andra känner att deras frihet hotas.

Här kommer några förslag på olika säkerhetsåtgärder. En del finns redan och andra är påhittade. Nu ska du ta ställning till förslagen. Markera på skalan vad du tycker. Diskutera gärna med varandra.

1. Man opererar in ett chip på dömda brottslingar så att polisen ALLTID kan ha koll på var de befinner sig.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

2. Man tvingar alla personer som dömts för något våldsbrott att tatuera in ordet "FARLIG" på pannan.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

3. Man förbjuder mynt och sedlar och ser till att alla betalar med kort. Då minskar risken för rån.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

4. Man installerar övervakningskameror på skolgårdar för att förhindra bråk och mobbning.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

5. Man slutar att sälja och servera alkohol från fredag klockan 16 till söndag klockan 22. Då slipper man en massa fylleri och bråk.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

6. Risken för terrorism och annan brottslighet ökar och därför borde varje ostraffad svensk medborgare mellan 18 och 65 år få hämta ut ett vapen hos polisen eller militären så att han eller hon kan skydda sig. Ett krav är dock att personen genomgår en kortare utbildning i pistolskytte.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

7. De flesta våldsbrott sker på kvällar och nätter. Eftersom det är många unga som råkar illa ut bör man förbjuda alla under 18 år att vistas utomhus efter klockan 20 på vintern och klockan 22 på sommaren.

Jättebra X X X X X X X Helt värdelöst

Vad säger ordet?

Ringa in den siffra som mest motsvarar vad du tycker. Ringar du in nollan betyder det att du inte tycker något alls. Svara sedan på frågorna.

A. Ord om försvar, krig och militärer

Negativt att vara <i>soldat</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>soldat</i>
Negativt att vara <i>aggressiv</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>aggressiv</i>
Negativt att vara <i>krigare</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>krigare</i>
Negativt att vara <i>en hårding</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>en hårding</i>
Negativt att vara <i>militär</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>militär</i>
Negativt att vara <i>vaksam</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>vaksam</i>
Negativt att vara <i>ansvarsfull</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>ansvarsfull</i>
Negativt att vara <i>general</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>general</i>
Negativt att vara <i>mäktig</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>mäktig</i>
Negativt att vara <i>neutral</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>neutral</i>

B. Ord om rädsla

Negativt att vara <i>rädd</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>rädd</i>
Negativt att vara <i>riskmedveten</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>riskmedveten</i>
Negativt att vara <i>feg</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>feg</i>
Negativt att vara <i>försiktig</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>försiktig</i>
Negativt att vara <i>modig</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>modig</i>
Negativt att vara <i>cool</i>	5---4---3---2---1---0---1---2---3---4---5	Positivt att vara <i>cool</i>

Vilka ord hamnade på den positiva sidan? Kan du förklara varför?

Vilka egenskaper tycker du att en person som arbetar i försvaret ska ha?

Vad är människor mest rädda för?

Det forskas ju om allt, så därför är det inte så konstigt att det finns vetenskapliga undersökningar också om rädsla. Men vad säger forskningen?

Jo, att människor är mest rädda för... ja vadå? Ranka följande rädslor från den du tror är vanligast (nr 1) till det du tror som är minst vanlig (nr 10). Använd rutorna. (Du kan också passa på att lära dig vad de olika rädslorna heter på vetenskapligt språk.)

tala offentligt (glossofobi)

döden (nekrofobi)

spindlar (arachnofobi)

mörker (scotofobi)

höjder (akrofobi)

sociala situationer (sociofobi)

flyga (aerofobi)

öppna utrymmen (agorafobi)

åska och blixtar (brontofobi)

stängda utrymmen (klaustrofobi)

På besök hos Dr Fear

Vad händer egentligen i kroppen när man blir rädd? En hel del faktiskt. Dr Fear har hjälpt oss att beskriva hur kroppen påverkas av rädsla. Tyvärr har vi rört till det ordentligt och blandat ihop våra anteckningar. Kan du hjälpa oss. Vi vågar inte fråga Dr Fear igen, för han är en ganska läskig typ... Sätt kryss i rutorna.

Dr Fear berättade att ...

	Ja, det stämmer	Nej, det där stämmer
Man kan bli torr i munnen av rädsla.		
Kroppen kan utsöndra eget alkohol när en person blir rädd.		
Det är vanligt med hjärtklappning vid rädsla.		
Adrenalinhalten i blodet ökar ofta när man blir rädd.		
Det är extra viktigt att personer med urinvägsinfektion inte utsätts för rädsla.		
Om man håller andan i en minut går rädslan ofta över. Man lurar kroppen.		
I regel ökar pulsen när man blir rädd för något.		

Krig och ...

---

1. Handledaren/läraren läser upp en fras i taget.
2. Alla i gruppen som vill räcker upp handen och säger det de först tänkte på när de hörde frasen.

Samla gärna orden på tavlan och avsluta övningen med att diskutera era associationer.

Krig och ...	Vapen i händerna på ...
a. krig och taggtråd	g. vapen i händerna på ett barn
b. krig och spioner	h. vapen i händerna på din mamma
c. krig och landminor	i. vapen i händerna på en affärsman
d. krig och fotboll	j. vapen i händerna på en jägare
e. krig och skyddsrum	k. vapen i händerna på en FN-soldat
f. krig och kärnvapen	l. vapen i händerna på Matt Damon

Svenska militärer och ...	Hot mot ...
a. svenska militärer och Karlskrona	g. hot mot företag
b. svenska militärer och Afghanistan	h. hot mot miljön
c. svenska militärer och katastrofer	i. hot mot datorer
d. svenska militärer och långfilmer	j. hot mot dig själv
e. svenska militärer och ubåtar	k. hot mot flygplatser
f. svenska militärer och pirater	l. hot mot rikets säkerhet

Tänk om ...

Vad skulle ha hänt om historien tagit en annan väg än den faktiskt gjorde, om inte om hade varit. Vad skulle till exempel ha hänt under andra världskriget om Norge och Sverige fortfarande varit i union med varandra eller om japanerna inte hade attackerat Pearl Harbor?

Arbeta i grupp och fundera över vilken riktning historien skulle ha tagit om följande hänt istället för det som faktiskt hände. Markera på skalan och tala om vad som skulle ha hänt.

1. Tänk om den svenska militären hade tagit besättningen på den ryska ubåten U137 till fånga och lagt beslag på u-båten?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

---

2. Tänk om Sverige hade valt att inte utveckla sitt kärnvapenprogram 1968 och istället blivit en kärnvapennation?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

---

3. Tänk om en jättelik meteorit slagit ned i Stockholmstrakten på 1700-talet?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

---

4. Tänk om den östtyska militären hade börjat skjuta på alla dem som tog sig över till Västberlin istället för att låta dem passera de dagar 1989 då Berlinmuren föll?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

---

5. Tänk om datorer och Internet inte hade funnits?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

---

6. Tänk om Sverige fortfarande hade haft kvar Finland, Estland och Lettland, Trondheims-området i Norge, Ingermanland och delar av Karelen i nuvarande Ryssland samt provinser i nuvarande norra Tyskland, det vill säga de områden som var svenska 1658 när Sverige var som störst under den svenska stormaktstiden?

Det hade varit **bättre** * * * * * **sämre**

Följande skulle ha hänt:

Om 50 år

Hur ser världen ut om femtio år? Är jorden fredlig eller krigar människan på som vanligt?

Jobba först i grupp med några kamrater och ringa in de alternativ ni tror på. Ni får gärna skriva egna också. Diskutera sedan hur framtiden ser ut med de andra grupperna i klassen.

Det finns inga krig längre, för ...

... jorden har redan gått under i ett kärnvapenkrig.	... Kina, Indien, EU, Brasilien, Ryssland och USA lite överraskande samarbetar i ett världsförsvaret som ser till att ingen längre vågar kriga.	Alla är fokuserade på att bekämpa ett yttre hot, nämligen _____
... alla länder har kärnvapen, så ingen vågar kriga längre.	... människan har blivit fredlig med hjälp av den vaccination mot våld som alla får vid födseln.	_____

Det pågår krig ...

... mellan Google och Microsoft	... mellan Indien och Pakistan	... om herraväldet över Antarktis
... Kina och Taiwan	... om guldfyndigheter på månen	... mellan EU och Turkiet
... om de sista stackars fiskarna i havet	... om nya oljefyndigheter i Östersjön	... på de gamla vanliga ställena i Mellersta Östern, Afrika och Kaukasus.
... mellan rika afrikaner och fattiga européer	_____	... mellan veganer och köttätare
... mellan män och kvinnor	... mot anfallande utomjordingar	... mot terrorister som har skaffat sig kärnvapen
... mellan kristna och muslimer	... mellan Sverige och Norge om Jämtland	... efter ett bråk mellan Indonesien och Malaysia i VM-finalen i fotboll
... mellan överlevande efter en kemisk katastrof i Tyskland och det fortfarande rena Norden	... mellan alltmer mänskliga robotar och allt mindre mänskliga människor	... mellan zombies och ännu ej levande döda människor
_____	_____	_____

Fyra hörn

Gruppledaren läser upp påståendet/frågan och de tre alternativen. Varje alternativ tilldelas ett hörn där de ställer sig som tycker alternativet stämmer. Det fjärde hörnet är för dem som har ett eget svarsförslag. När alla står i olika hörn diskuterar hörnkamraterna varför de valt just det hörn de valt. Slutligen frågar ledaren varje hörn varför de tycker som de gör. Det är tillåtet att byta hörn under diskussionerna.

A. Rädslor och hot

2. Terrorismen är det största hotet just nu.

- Absolut. Terroristerna kan slå till var som helst och när som helst. Ingen går säker.
- Nej, det tycker jag inte. Man ska ta terrorismen på allvar men det finns mycket större hot.
- Det största hotet kommer från USA och andra västländer som förtrycker fattiga människor.
- Annat svar.

3. Människor idag är rädda för saker i onödan.

- Javisst. Folk läser om mord, naturkatastrofer, våldtäkter och krig och tror att det ska drabba dem. Men det är ytterst liten risk.
- Jag tror inte att folk är mer rädda än de behöver. Det är klokt att vara vaksam. Vi lever i en ganska farlig värld.
- Tvärtom. Människor stoppar huvudet i sanden. De vågar inte se alla faror som finns.
- Annat svar.

4. Jag skulle kunna tänka mig att delta i svenska försvarets utlandsstyrka.

- Ja, faktiskt. Vi har alla ett ansvar för hur det ser ut i världen. Och om var och en drar sitt strå till stacken kan vi skapa en tryggare tillvaro för alla.
- Jag tycker det är fel att vi har militärer utanför Sveriges gränser.
- Aldrig i livet. Jag skulle vara skräckslagen från dag ett.
- Annat svar.

5. Jag skulle vilja lära mig hur man kan bli av med sina fobier, t.ex. flygrädsla?

- Verkligen. Jag tycker att man skulle kunna ha sådana kurser i skolan. Nästan alla har någon fobi som de skulle behöva behandla.
- Vilket lyxproblem. Folk håller på och tänker för mycket på hur de mår. Skaffa dig ett liv.
- Jag är aldrig rädd och behöver ingen kurs
- Annat svar.

6. Om vi fick en kvinna som överbefälhavare skulle det svenska försvaret

- Självklart. Kvinnor är mycket bättre på att lösa konflikter.
- Haha! Det där är bara en myt. Det finns inga som bråkar så mycket som tjejer.
- Även om jag är kille tror jag faktiskt att det ligger något i det. Det är i alla fall värt att testa.
- Annat svar.

A. Fobigruppering

Obs! Läs först upp följande: "Det finns en mängd rädslor – fobier – från vanliga till mycket ovanliga. För varje fobi ska du ta ställning genom att välja ett av hörnen."

1. Det finns några få människor som är mycket rädda för att jordnötssmör ska fastna i gommen. Det kallas visst arachibutyrofobi.

- Det är verkligen inte ett dugg konstigt. Jordnötssmör kan vara väldigt, väldigt läskigt.
- Hahaha! Folk är inte kloka. När såg du senast en klick jordnötssmör anfalla någon?
- Jag tycker att man ska ta det på allvar och hjälpa människor att bli av med sin rädsla för jordnötssmör som fastnar.
- Annat svar.

2. En mycket vanlig fobi är rädslan att tala inför en grupp.

- Usch ja. Det där känner jag igen mig i. Jag har alltid varit lite blyg.
- Det där är skolans fel. Man ställer för låga krav. Tvinga alla elever att prata – ofta och länge – så slipper man de här problemen.
- Det där tror jag inte på. Jag tycker att alla babblar hela tiden och verkar totalt ohämmade.
- Annat svar.

3. En annan vanlig fobi är flygrädsla. Hur tycker du att man ska behandla den?

- Ta din rädsla på allvar. Ingen ska behöva sitta och lida sig igenom en flygtur. Det finns duktiga psykologer som är experter på flygrädsla.
- Det går inte att behandla. Stanna på marken. Det är det bästa.
- Bäst är väl att döva rädslan med tabletter eller alkohol.
- Annat svar.

4. Det är naturligt och mänskligt att vara rädd för en massa saker. Det skyddar oss från faror. Mina rädslor är en del av min personlighet.

- Trams! Rädslor hindrar oss från att utvecklas till de starka och framgångsrika individer vi skulle kunna bli.
- Klokt tänkt. Jag gillar inte heller modiga människor.
- En del rädslor kan vara ganska jobbiga och kan nog vara bra att ta itu med.
- Annat svar.

Vem ska få åka?

Försvarsmakten söker frivilliga till en fredsbevarande styrka i Afghanistan. Arbetet går ut på att skapa goda relationer i ett samhälle som drabbats hårt av strider. Du är med i gruppen som ska välja ut vilka som ska åka. Ranka följande fem personer från 1 (passar bäst) till 5 (passar sämst). Motivera dina svar.

A.

Mehmed är 26 år. Han kom till Sverige från Irak när han var sex år gammal. Han är uppvuxen i en muslimsk familj men är inte troende. Han bor med sin pojkvän och dvärgtaxen Molly i en lägenhet i Västerås. Mehmed är utbildad fritidspedagog. Han vill ha det här jobbet för att han vill göra en insats för människor som drabbats av krig. Han tycker att han är duktig på konfliktlösning.

Rankas som nummer: _____

B.

Andreas är 36 år gammal och utbildad psykolog. För något år sedan träffade hans fru en annan man, vilket ledde till skilsmässa. Andreas var då sjukskriven en period för depression. Nu är han, som han säger, "tillbaka på banan igen". Han vill ha en nystart i livet och är inte främmande för att bosätta sig permanent i Afghanistan – för att komma bort från Sverige. Han har arbetat en hel med krigsdrabbade flyktingar och känner väl till deras problem.

Rankas som nummer: _____

C.

Eva är 43 år gammal. Hon är från början idrottslärare men arbetar nu som rektor på en förortsskola utanför Stockholm. Hon är gift med polisen Rune och har två tonårsbarn. Hon är en aktiv föreningsmänniska och ordförande i en ridklubb. Hon har nyligen tagit dykcertifikat. Hon är intresserad av jobbet för att hon "vill göra en insats för utsatta människor – inte minst kvinnor - och hoppas att hon har den styrka och klokskap" som krävs. Hon säger dock att hon inte vill arbeta längre än 2 år utomlands.

Rankas som nummer: _____

D.

Adrian är 22 år gammal och gjorde värnplikten som attackdykare. Enligt alla tester har han extremt god fysisk och är psykiskt mycket stabil. Han har lätt för att lära sig. Han har ingen flickvän, eftersom hans arbete som personlig tränare och hans många fritidsintressen tar så mycket tid i anspråk. Han vill gärna åka till Afghanistan för att han tror att det skulle vara utvecklande för honom personligen och han "gillar tuffa utmaningar".

Rankas som nummer: _____

Utvärdering av utställningen ”Ytspänning”

Har du fått några nya tankar och funderingar om kalla kriget i östersjön, hot och rädsla efter besöket på Marinmuseum?

Har du sett något i utställningen som förvånade dig?

Var det något i utställningen som störde eller besvärade dig?

Var det något i utställningen som glädde dig?

Är kalla kriget i Östersjön värd all den här uppmärksamheten? Vad tycker du?

Mitt omdöme om det här studiematerialet:

fantastiskt ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ **inte alls bra**

Totalbetyg för hela upplevelsen:

fantastiskt ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ **inte alls bra**